

Stam- laksfiske

PROJEKTI, JOSTA MEKIN
VOISIMME OTTAA OPPIA

Teksti ja kuvat: Miki Äikäs

Vuonna 1975 Norjan Nordlandista, Lakselva i Misværistä löydettiin ensimmäisen kerran parasiitti nimeltä *Gyrodactylus salaris*, joka suomalaisittain on paremmin tunnettu lohiloisena. Tästä ikävästä löydöstä alkoi lähes viisikymmenvuotinen taistelu, jonka aikana yli viisikymmentä jokea ympäri Norjaa on menettänyt lohikantansa tuolle pienelle, mutta tappavalle parasiitille. Yksi niitä on Beiarn. Mutta nyt Beiarnilla taas kalastetaan, ja tulevaisuudessa kalastettavaa aluetta on kenties vielä lisää...

Nyt 2023, kun kirjoitan tätä, Norja ilmoitti, että Gyro on saatu pois myös Skibotnelvasta, joka oli tietävästi viimeinen saastunut joki. Alunperin Gyron epäillään tulleen Norjaan Ruotsista istutuspoikasten mukana ensin Drivan jokisuulla sijainneelle keskushautomolle. Sieltä se levisi jokiin, joita tuettiin poikasistutuksilla. Sen jälkeen gyron uskotaan levinneen tietyillä alueilla vaeltavien kalojen mukana, lisäistutusten kautta infek-

toituneissa poikasissa sekä näiden mukana siirrettyä vedessä.

Gyro on makean veden parasiitti, mutta kestää isäntäkalan kyljessä myös suolaisessa vedessä lyhyitä matkoja ja aikoja. Varsinkin keväisin, ja muutenkin kovien jokitulvien aikana, parasiitti voi selvitä vuonossa kohtuullisen pitkiäkin matkoja, koska makeaa vettä sekoittuu vuonon suolaveteen normaalia enemmän, ja suolapitoisuus on hetkellisesti vuonossa niin matala, että kala, joka vaeltaa joesta jokeen saman vuonon alueella voi kuljettaa mukanaan Gyron toiseen, terveeseen jokeen. Eli, toisin sanoen, myös niin sanottua »luontaista» siirtymistä tapahtuu. Myös kassikarkulaiset levivätkin tehokkaasti Gyroa muiden tautien ohella, koska ne sekoilevat joesta jokeen ilman oikeaa päämäärää.

Ei siis ihme, että Norja on tuskaillut aiheen kanssa vuosikymmeniä. Meidän kalastajien pitää siis kiltisti hoitaa desinfiointi silloin, kun siirrytään vesistöstä toiseen, ellei toisin paikallisesti ohjeisteta. Mikäli jollekin on vielä epäselvää, niin selvenne-

»Norja on tuskaillut aiheen kanssa vuosikymmeniä...»

▲ Syyskuinen Beiarn matalalla vedellä.

tään nyt, että Gyroa esiintyy suomalaisissa vesistöissä luontaisesti, joten Norjaan matkaavan kalastajan on todellakin hoidettava osuutensa tämän loisen leviämisen estämiseksi.

Beiarn

Nordlandissa sijaitseva Beiarn on monelle suomalaiselle lohestajalla tuttu paikka. Se on yksi noista Nordlandin alueen vesistöistä, jotka saivat osansa Gyrosta. Vuonna 1981 parasiitti löydettiin Beiarnista ja lopulta 1989 kaikki lohenkalastus joesa kiellettiin. Vuonna 1994 joki käsiteltiin Rotenolilla kahteen kertaan onnistuneesti. Seitsemän vuoden kuluttua vuonna 2001 joki sai terveen paperit, ja kalastus avattiin uudelleen.

Ensimmäisenä vuonna uudelleen avaamisen jälkeen joesta saatiin hyvin kalaa, mutta silloisen tavan mukaan isoja lohia tapettiin liikaa ja kututavoite jäi saavuttamatta. Vuosina 2009–2011 saalismäärät laskevat huomattavasti, johtuen juuri uudelleen avaamisen jälkeisistä huonoista kutuvuosista ja samanaikaisesta ylippyynnistä, minkä jälkeen kalastusta rajoitettiin.

Kun Gyro oli löydetty Beiarnista, pyydettiin Osbakkin tilan yhteydessä olleeseen hautomoon kutukypsiä lohia, joista lypsettiin kutu talteen. Kudusta syntyneitä poikasia käytettiin myöhemmin Rotenon-käsittelyn jälkeen uudelleen istutuksiin. Osa mädistä toimitettiin Statskraftin geenipankkiin. Sillä se ajan myötä sekoitui muiden jokien kantoihin, joita oli myös saatu talteen. Vaikka kannat sekoittuivat,

olivat nämä geenipankkiin säilytyt mädit kuitenkin ehtaa villilohta. Niistä syntyneitä poikasia on käytetty monessa joessa, joihin on Gyron jälkeen palautettu lohikanta.

Osbakkin hautomossa kasvaneet poikaset olivat joen omaa kantaa ja niistä muodostui osaltaan myös se sukupuu, jota joesta nykyäänkin kalastetaan. Nyt kuitenkin pitää huomioida se, että ne lohen poikaset, jotka kasvatetaan altaassa, luonnollisen ympäristön sijaan, vaikka olisivatkin joen alkuperäistä kantaa, omaavat »heikomman» selviämisenprosentin kuin ne, jotka saavat kasvaa alusta asti luonnollisessa ympäristössään.

Vaikka Gyro tappaa poikaset ja Gyron tappamiseen käytettävä Rotenon-käsittely kaiken elämän joesta, on joessa kuitenkin Gyronkin aikana ollut lohia. Ne poikaset,

jotka ovat vaeltaneet mereen syönnökselle ennen Gyron leviämistä, ja olleet siellä useamman vuoden, ovat palanneet aikuisena käsiteltyyn jokeen merivaelluksen jälkeen pitäen yllä alkuperäistä lohikantaa.

Stamlaksfiske

Beiarn on hieman yli viisikymmentä kilometriä pitkä joki, joista pääuomassa reilu kaksikymmentä on lohelle vapaata väylää. Lohen luontainen nousu nykyisellään loppuu Haugforseniin, kaksiosaiseen noin viisitoistametriseen putoukseen, ja sen jälkeen alkavaan kovaan koskialueeseen, josta lohi ei nykytiedon valossa kulje luontaisesti ylös.

Haugforsenin yläpuolelle, ohi kovan koskialueen rakennettiin jo ennen Gyroa sata-

◀ Tanskalainen Rasmus Hansen esittelee perhoaan Ylängön Mikalle.

kahdeksan metriä pitkä kalatie, tai oikeammin sanottuna tunneli, joka ei kuitenkaan toiminut odotetulla tavalla. Tietysti myös Gyron saapuminen jokeen varmasti vaikutti asiaan, eikä tunneli välttämättä senkään vuoksi ehtinyt saavuttaa toivottuja tuloksia. Aikanaan ennen kuin Beiarinin yläpuoleisen jäätikön valumavesiä alettiin hyödyntämään vesivoimataroituksessa, joen keskivirtaama, joka nykyään on noin sata kuutiota, oli suurempi - ollen noin satakaksikymmentäviisi kuutiota.

Tuohon aikaan kun vettä meni joesa enemmän ja se oli myös keskimäärin muutaman asteen kylmempää, on perimätiedon mukaan saatu lohia myös Haugforsenin yläpuoleisilta vesiltä, mutta lohikannan muodostumisesta ei koskaan saatu kunnollista näyttöä. Eli on oletettavaa, että ainakin jokunen lohi olisi tuota vanhaa tunnelia saattanut nousta ylös.

Vuonna 2015 silloinen Beiamin jokikunta päätti, että syyskuussa, kauden jälkeen koottaisiin pieni ryhmä kalastajia, jotka pyytävät kaloja siirrettäväksi yläjokeen, että nähtäisiin, onko lohilla mahdollisuus lisääntyä yläjoessa.

Tämä myös indikoisi sitä, onko järkeviä edellytyksiä kunnostaa tunnelia ja tehdä uusia kalateitä. Yläjoessahan olisi potentiaalista kutualustaa lohille, mutta myös mahdollisuus lisätä kalastusalueita tulevaisuudessa. Kaloja siirrettiinkin 2015-2019, mutta 2020 silloinen puheenjohtaja päätti lopettaa siirtokalastuksen, eli Stamlaksfisen, virallisten tahojen jatkamissuosituksista huolimatta.

Kun vuonna 2021 Beiarn sai rahoituspäätöksen Haugforsenin ohittavan kalatien kunnostamiseen ja modernisointiin, se sai myös lupauksen uusien portaiden rakentamiseen Haugforsenin yläpuoleisille osuiksille. Haugforsenin ohittava tunneli taskutetaan uudelleen ja tunneliin puhketaan reikiä luonnonvalon saamiseksi kalojen kulkureitille. Tunneli myös sähköistetään ja ainakin osalle matkaa asennetaan valot.

Heti tunnelin yläpuolelle on suunnitella keräysallas, jossa loheta voidaan tarkastaa ja merkitä ennen niiden matkan jatkumista seuraavalle etapille Førholmeniin ja sen yläpuolella sijaitsevaan Bruforseniin. Kun projekti alkaa ja Førholmeniin sekä Bruforseniin tehdään portaat, ylijäävä kivimateriaali ajetaan pohjaksi uudelle tielle, joka taas mahdollistaa Haugforsenin kunnostustyöt.

Kalatieprojektista päätettäessä todettiin, että on parempi varmistaa tavalla tai toisella, että kalliille projektille olisi myös käyttöä, ja Stamlaksfiske päätettiin käynnistää uudelleen. Tarkoitus on siis pyytää lohia joen alaosilta ja siirtää ne kutemaan Haugforsenin yläpuolelle. Niinpä aikanaan, kun kalatie valmistuu, sitä olisi mahdollisesti heti nousemassa niiden lohien jälkeläisiä, jotka ovat näistä siirroista peräisin. Mielestäni ajatus on loistava; tehdään kallis investointi vasta sitten, kun nähdään, onko sille järkeviä edellytyksiä. Eihän vaikkapa Sodankylä-Kittilä-välille kannata nelikaisista moottoritietä rakentaa, ennen kuin asukkaita ja liikennettä on riittävästi.

Projektin rahoituksessa mukana ovat valtio, Statskraft eli voimayhtiö, Statskog eli paikallinen metsähallitus, joka on myös suuri maanomistaja mahdollisilla uusilla kalastusalueilla. Gruneierlagit, eli maanomistajien yhdistykset, joita jokivarressa on useita, siirtävät viisitoista prosenttia lupatuloista Beiarn SA:lle, joka »hallinnoi» kokonaisuutta. Näistä maanomistajien siirtämästä viidestätoista prosentista puolet menee kalaporrasprojektiin ja puolet hallinnoitiin.

Beiarnin kunnalla on iso osuus potista ja varsinkin jälkihoidosta sitten, kun kalatie on rakennettu. Yksityisen teollisuuden puolelta on myös luvattu huomattavia summia rahoitukseen. Projektin suunniteltu kulu on jotakuinkin 40-50 miljoonaa kruunua, joista kunta on vielä taannut ylimenevän osan kattamisen. Eli mistään pienestä projektista ei todellakaan ole kysymys, varsinkin kun miettii, minkä kokoinen kylä Beiarn on.

Paikallisten talkoot

Viime syyskuussa olin lyhyen setin mukana Stamlaksfiskessä. Totta kai kalastus joella, jossa on vain kourallinen kalastajia on hienoa, mutta kalastus voi olla aika kovaa puuhaa, koska tulosta olisi saatava aikaiseksi.

Minun päämääräni kalastuksen ohella oli kuvata mahdollisuuksien mukaan, tutustua jokeen ja sen asioihin hieman paremmin. Näissä lähinnä paikallisten talkoissa lohikannan parantamiseksi oli paljon sellaista, mitä näkisin järkeväksi hyödyntää muuallakin Norjassa, ja miksei myös täällä Suomessa. Korostan kuitenkin sanaa talkoot, koska kalastuksen pääasial-

»Beiarnin kunnalla on iso osuus potista ja varsinkin jälkihoidosta...»

linen tarkoitus on siis kerätä talteen tietty määrä lohia, jotka erinäisten toimenpiteiden jälkeen siirretään yläjokeen luomaan uutta kantaa.

Lohia pyydetään neljästäkymmenestä kuuteenkymmeneen, tasaisesti uroksia ja naaraita tietyiltä alueilta. Vuosittain pyritään vaihtelevaan kalojen kokoa, jotta pyydetty kanta olisi mahdollisimman monipuolinen. Homma toimii käytännössä niin, että projektin vetäjä, joka on nykyisellään Venejärven Teemu, kerää porukan kasaan.

Kun tietty ryhmä on kasassa, jaetaan porukka mahdollisuuksien mukaan pareihin. Kalastus tapahtuu normaalin lupakäytännön puitteissa niin ajallisesti kuin myös pyydyksien laadun suhteen, eli siis perhokalastus ja uistit ovat sallitut kalastusmuodot. Kalastus alkaa aamulla kello 06.00. Kalastajat ilmoittavat heille luotuun ryhmään,

mille poolille he menevät, jottei samalle läntille tule liikaa painetta. Kun kalastajat lähtevät poolilta, he kuittaavat itsensä ulos, ja siirtyessään seuraavaan paikkaan he kuittaavat taas itsensä sisään. Mikäli kalastaja joutuu lopettamaan jonain päivänä aiemmin, hän kuittaa itsensä kokonaan ulos kalastuksesta.

Kalastuspäivä jatkuu aina siihen asti, kunnes niin kutsuttu »kyytimies» ilmoittaa poistuvansa kuvioista. Kyytimiehen tehtävä onkin kaikista tärkein. Eli jos kalamies saa lohen, hän laittaa kalan laatikkoon, jotta on ripoteltu pitkin jokivartta. Laatikko on sellainen, että se asetetaan hyvään virrankohtaan, jotta virtaava vesi pääsee laatikkoon tehdyistä reistä läpi tuoden hapokasta vettä kalalle. Laatikossa on kansi, joka laitetaan kiinni, että kala saa olla rauhassa.

▼ Projektin vetäjä ja kyytimies Teemu Venejärvi noutaa kalaa laatikosta.

»Vuosien varrella kalojen perimä on parantunut...»

Kun kala on mitattu, kalastaja ilmoittaa saadusta kalasta projektin vetäjälle, jonka jälkeen vetäjä arvioi, onko saatu kala kelvollinen tai tarpeellinen otettavaksi talteen. Mikäli ei, kala vapautetaan samaan paikkaan mistä se oli saatu ja samalla varmistetaan, että kala on kunnossa ja lähtee asiallisesti takaisin jokeen.

Mikäli kala on siirtokelpoinen, se jätetään laatikkoon ja kyytimies tulee mahdollisimman pian noutamaan kalan. Kyytimiehellä on peräkärjessä iso tankki, johon kala kuljetetaan. Sen jälkeen se viedään isompaan tankkiin, jossa vesi kiertää ympäri vuorokauden. Ennen kuin kala laitetaan kiertovesitankkiin, se merkitään ja siitä otetaan suunäytteet, jotka lähetetään tutkittavaksi ensin Veterinääriinstitutein ja sieltä Ninalle, eli paikallisiin tutkimuslaitoksiin, jotka suunäytteistä tulkitsevat erilaisia tuloksia.

Tuloksista saadaan selville kalan elinkierto eli se, onko kala joen alkuperäistä kantaa, montako vuotta se on ollut meressä, onko se kassikarkuri tai onko sen geeniperimässä kassilohta. Ensin näytteet menevät Veterinääriinstituteen. Ne suoritetaan, joissa todetaan olevan normaali lohien elinkierto, lähetetään jatkotutkimuksiin Ninalle.

Siellä suomusta tulkitaan arvo, joka kertoo numeraalisesti, onko kalassa riittävästi villilohigeeniä. Tämän arvon alaraja on 0,71 joka ei ole prosentuaalinen arvo, vaan Ninan oma lukema, jolla peilataan kalan alkuperää. Tämä arvo voi olla vaikkapa 1,4, joten se ei rajoitu puhtaaseen ykköseen. Toisin sanoen, mitä korkeampi arvo, sen »puhtaampi» kala.

Mikäli kalan arvo on vaikkapa tuo 0,71, kala lasketaan villilohiksi, mutta sen perimässä on joitakin arvoa huonontavia tekijöitä, jotka ovat seurausta esimerkiksi siitä, että kala on syntynyt hautomossa aidon villilohen mädistä. Mikäli arvo on esimerkiksi 1,3, kala on todennäköisesti puhtaista vanhemmista ja kuoriutunut normaaliympäristössään ja selvinnyt hyvin poikasvaiheen yli ennen merivaellusta.

Ne kalat joiden arvo jää alle 0,71 joko vapautetaan takaisin pääuomaan tai yksinkertaisesti tapetaan, mikäli tulokset ovat huonot ja kalassa todetaan olevan esimerkiksi liikaa kassilohigeeniä. Eli, vaikka kala olisi meidän silmäämme täydellinen lohi, ja se on viettänyt täyden kierron joessa ja meressä, sen vanhemmista tai »isovanhemmista» toinen tai jopa molemmat saattavat olla kassikalvoja tai niiden jälkeläisiä. Nämä kalat ei-

vät omaa riittävän hyviä geenejä siirrettäväksi yläjokeen, johon luodaan puhdasta uutta kantaa.

Ne kalat, joiden arvo on todella onneton, tapetaan heti pois, eikä niitä siis lasketa takaisin jokeen. Vuosien varrella kalojen perimä on parantunut ja ensimmäisinä vuosina alle 0,71 arvon kaloja oli pyydytyistä 30 prosenttia, nyt enää 25 prosenttia. Mikäli kalastaja saa selvän kassilohen, se nostetaan heti pois ja toimitetaan projektin vetäjälle.

Näkyviä tuloksia

Yläjoessa tehdyissä seurannoissa ja koe-kalastuksissa on löydetty poikasia kohutuullisen hyvin. Mielenkiintoinen huomio tehtiin jokin aika sitten, kun huomattiin, että yksi- ja kolmevuotisia poikasia löytyi hyvin, mutta kakkoset olivat vähissä. Tämä kieli selvästi siitä, että vuonna 2020, kun Stamlaksfiskeä ei ollut, eikä siirtoja tehty, jäi tämä vuosiluokka syntymättä. On myös mahdollista, että jotkut siirretyt lohet palaavat alajokeen ennen kutua niille paikoille, joissa ne luonnollisesti kutisivat.

Haugforsenin alla on kamerat, joista on käynyt selväksi, että vuosi vuodelta ylös pyrkivien kalojen määrä on noussut. Jos joen poikasvaihe on noin 4-6 vuotta, on oletettavaa, että ne vuosiluokat, jotka on siirretty esimerkiksi 2015, olisivat nyt pyrkimässä kutupaikoilleen lohiluokan kaloina. Tämäkin antaa osviittaa siitä, että siirrot ovat toimineet.

On selvää, että kalatien rakentaminen ja sitä seuraava uuden kannan muodostuminen ei tässä tapauksessa onnistu ilman ihmisen apua. Siirtoja aiotaan jatkaa myös portaiden valmistumisen jälkeen, jotta voidaan tukea uutta kantaa ja taata kannan vahvistuminen yläjoessa.

Totta kai myös taloudelliset resurssit kiinnostavat ja yksityiset maanomistajat sekä Statskog, joka on iso maanomistaja yläjoessa, haluavat, että projekti etenee onnistuneesti. Olisihan se tulevaisuudessa mahtavaa, mikäli kalastusalueella olisi nykyisen kahdenkymmenen sijaan neljäkymmentä kilometriä. Jokikunnan hallituksen tavoite onkin nostaa jokeen nousevien kalojen määrää kolmellakymmenellä prosentilla tulevaisuudessa.

Poiketaan hetkeksi hieman sivuun Beirnistä. Norjan Rogalandissa on joki nimeltä Imsa. Se on ollut jo vuosikymmeniä

»...yksi- ja kolmevuotisia poikasia löytyi hyvin...»

Ninan tutkimusjoki. Uteliv, joka on norjalainen luontoasioita käsittelevä podcast, sisältää hyvän jakson Imsa-joesta. Ninan tutkija **Kjetil Hindar** kertoo joesta ja lohensekä meritaimenen tutkimuksesta. Oli tullut selväksi, kuinka paljon huonommat mahdollisuudet kassilohilla ovat, aivan joka osa-alueella.

Esimerkiksi kassilohien naaraiden kuden onnistumisprosentti on todella heikko verrattuna villilohien ja uroksissa maituminen onnistuu kassikalalla heikosti. On myös tutkittu, että palaamisprosentti kassilohien jälkeläisillä on huono verrattuna villilohiin, mikä tietysti kieltä, että ne eivät pärjää merivaelluksella. On saatu myös näyttöä siitä, että mikäli villi kala ja kassilohi kutevat ja maitivat kes-

kenään, paremmat mahdollisuudet onnistumiseen on sellaisella parilla, jossa naaras on kassikala ja uros villi kala. Ja taas toisinpäin, urospuoleisella kassikalalla onnistumisprosentti maitimisessa on heikko.

Ei aina mustilla siimoilla

Mutta palataan Beiarnille ja Stamlaksfiskeen. Kalastuspareittain on tällaisessa touhussa järkeenkäypää. Kalalle on paljon parempi, että se saadaan haaviin siististi, eikä sitä raahata pitkin kivikkoa rantautusvaiheessa. Kun kalastus on tulosvastuullista, pitää välineidenkin olla sopivia, eikä liian heppoisilla kamoilla kannata kikkailla kalojen kanssa. Metrin kala syyskuussa lait-

▼ Homma ei aina ole helppoa. Teemu kahlaa joen yli, koska autoa ei saa riittävän lähelle toisella puolella jokea, ja jotta kala ei joutuisi olemaan liian kauan vedestä.

taa ihan tosissaan hanttiin, kun vesi on viileää ja hapekasta.

Tänä vuonna olosuhteet olivat kohtuullisen haastavat. Pari vuotta sitten kalastin Beiarnia elokuun lopulla mielestäni matalassa vedessä, kun virtaama oli 10-13 kuutiota, mutta nyt kun saavuin paikalle syyskuun alussa, vettä meni seitsemän kuutiota ja se oli kristallin kirkasta.

Pooleissa oli paljon kalaa, mutta ne eivät helposti kiinnostuneet perhoista, varsinkin aurinkoisina päivinä. Päivät, jolloin taivas oli pilvessä, olivat selvästi helpompia. Illat olivat kohtuullisia, mutta monesti kyytimies ei enää ajanut kaloja, joten jos jotain sai, se vapautettiin.

Kaikki alueet eivät olleet tänä vuonna käytössä, mutta kalastettavaa oli kyllä ihan

riittävästi. Ne poolit, joissa virtaus oli kohtuullinen ja happea oli enemmän, pelasivat hyvin, kun taas monet niin sanotut kuuluisat poolit olivat hiljaisia. Kaloja niissä kyllä oli, mutta ne eivät haksantaneet syötteihin. Mikäli jostain poolista saatiin hyvin kaloja, projektin johtaja saattoi laittaa poolin kiinni, jottei yhtä aluetta verotettaisi liikaa. Tämä oli mielestäni järkevä toimintamalli. Muutenkin kalastajat kiersivät eri paikkoja, jottei painetta olisi liikaa tietyillä alueilla.

Porukka koostui pääasiassa paikallisista, muutamasta suomalaisesta ja yhdestä tanskalaisesta, joka kylläkin on asunut jo kauan Norjassa. Tämä danmanni olikin kiinnostava tuttavuus. **Rasmus Hansen**, äärimmäisen innokas ja myös innovatiivinen lohestaja, joka sai hyvin kaloja. Hän kalas-

▼ Kalan selkään painettava tägi.

▼▼ Kalasta otetaan mitat, suomenäytteet pussiin ja kaikki tiedot kirjataan tarkasti ylös.

▼ Kala voidaan tägätä ja näytteet ottaa jo laatikossa ennen siirtoa.

ti pelkästään pintasiimalla ja mitättömällä musta-hopeisella koukkuperholla, jossa oli vain muutama karva siivessä.

Hänen tyylinsä kalastaa oli erilainen kuin meillä muilla, ja huomattavan silmään pistävää oli se, että hän antoi perhon olla vedessä eikä suinkaan heittänyt koko ajan. Pintasiimalla mendailien ja antamalla perhon roikkua poolissa kaloilta paloi käpy jossain vaiheessa. Pintasiimalla-han tämä onnistuu hyvin vähemmälläkin vedellä.

Juttelimme paljon kalastuksesta ja hän kävikin säännöllisesti kylässä meidän luonamme. Rasmus asui aiemmin Bodøssa vaimonsa kanssa, mutta myi talonsa ja muutti Saltdalin varteen leirintäalueelle asumaan. Talvet hän asuu Thaimaassa ja kesäisin kalastaa pääasiassa Saltdalselvaa ja Beiarina.

Vaikka Beiarin tunnetaan kylmänä jokeksi, jossa normaalisti käytetään upposiimoja, nyt tilanne oli selvästi se, että kala haki mieluummin pinnasta. Johtuiko se matalasta vedestä vai mistä, mutta monet perhokalat tulivat kellusiimoilla. Meillä taisteluparini kanssa työnjako oli kohtuullisen selkeä. Tarkoitus oli saada kaloja laatikkoon, joten tehokkuutta haettiin. Hän kalasti pintasiimalla ja pienellä Allyllä ja minä suurimmaksi osaksi kellurungolla, jossa oli nelosen tai kutosen kärki. Perhona joko Ally tai Gally

Yhtenä aamuna lähdimme ajoissa liikkeelle ja menimme joen keskivaiheille alueelle, jossa kaloja oli ollut hyvin. Taisteluparini aloitti noin 200 metrin mittaisen alueen yläpäästä ja minä jäin patsastelemaan aivan veden rajaan puoleen väliin aluetta. Olin sitonut siiman päähän Gal-

lyn, siis pinkin Allyn, koska se oli antanut muutaman tapahtuman edellisenä päivänä. Otin perhon irti vaparenkaasta ja pudotin sen veteen. Ennen kuin ehdin tehdä mitään, lohi rävytti perhohon aivan jalkojeni juuresta, siis vajaan puolen metrin päästä. Menin aivan shokkiin ja rupesin vain nauramaan... Tässäkö se nyt sitten oli? Suuri lohenkalastuksen mystiikka ja vaikeus... Eikö siis pitänytään hiipiä puskissa kuin intiaani konsanaan? Olinko siis ratkaissut koodin? »Pudotusheitto» ja pinkki perho, kenties uusi lyömätön tyyli? Saisinko nyt mainetta ja mammonaa kun olin keksinyt jotain näin ylilmaallista?

No ei se tainnut mikään keksintö olla, mutta jälleen tuli todistettua, että ruoho ei ole aina vihreämpää aidan tuolla puolen. Monesti kala on aivan omissa jaloissa, mutta me heittämisen ilosta kiskomme äärim-

toille ja itse tarkoitus tuppaa jäämään unholaan.

Parin kalan kanssa oli tekemistä riittävästi, kun haavimiehenä toimiessani laatikko, johon kala piti sujauttaa oli hieman etäällä, ja matkaa piti taittaa kivikossa kahlaten kymppin kala haavissa joka sätki koko ajan. Kalahan oli pidettävä koko ajan veden alla ja varmistettava, että se voi myös hyvin koko matkan laatikolle. Ei nimittäin ole aivan helppo pala kuskata parin sadan metrin matkaa kymppin kalaa, joka pääsee kääntymään poikittain virtaa vasten haavissa. No, mutta »töissähan» siellä oltiin.

Summa summarum

Moni varmasti mielenkiinnolla odottaa projektin alkua ja miten se tulee vaikuttamaan todellisuudessa kalakantaan. Paikallisella tasolla tällaisille projekteille löytyy aina muutama soraäänikin, jotka perustuvat yleensä »se on minulta pois» -asenteeseen. Jos summaan tätä projektia hieman näin ulkopuolisena ja mietin, voisiko sellaista hyödyntää Suomessakin, ensimmäisenä tulee mieleen paikallinen halu tehdä asioita yhdessä.

Totta kai luontaiset ja taloudelliset edellytykset ovat Norjassa paremmat, mutta jos katsotaan mitä täällä voisi näin kalastajan kannalta tehdä asioille, tulee eittämättä jälleen kerran mieleen ne muutamat pienemmät kotoiset jokemme, joissa vielä esiintyy lohta ja meritaimenta, kuten esimerkiksi Merikarvianjoki.

Minulla on pitkä suhde Merikarvianjokeen jo ennen kalakerroksen alkua vuosikymmeniä sitten. Ymmärrän toki sen, että kaikille pitää tarjota vaihtoehtoja kalastamiseen ja sen, että kirjolohen istutuksella saadaan lupatuloja. Mutta jos asiaa tarkastelee pidemmälle tulevaisuuteen, näkisin kohtuulliset mahdollisuudet parantaa myös lohen ja meritaimenen nousun edellytyksiä myös Merikarvialla. Toki se vaatisi panostuksia ja aikaa, ja ennen kaikkea rohkeutta puuttua asioihin, mutta uskan väittää, että kokonsa ja karakterinsä puolesta Merikarvianjoki voisi olla tulevaisuudessa yksi maamme parhaista meritaimen- ja lohijoista.

Inhorealistina putoan kuitenkin tässäkin maan pinnalle ja myönnän, että ensimmäisen kiven heittäjäksi ei juurikaan ole kehtää tarjolla. Ja se on sääli... ■

»Inhorealistina putoan kuitenkin tässäkin maan pinnalle...»

▼ Kala vapautetaan yläjokeen.

KUVA: ELIN JOHANNESSEN.

